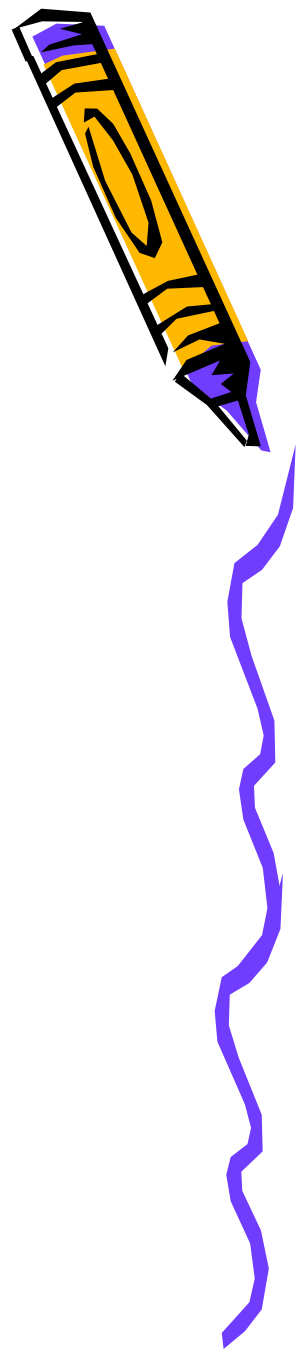

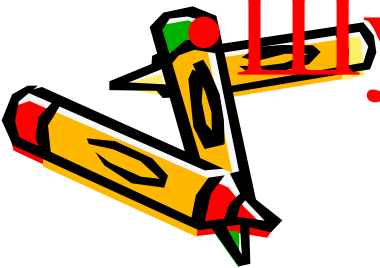

Фигыль һәм аның нигезе

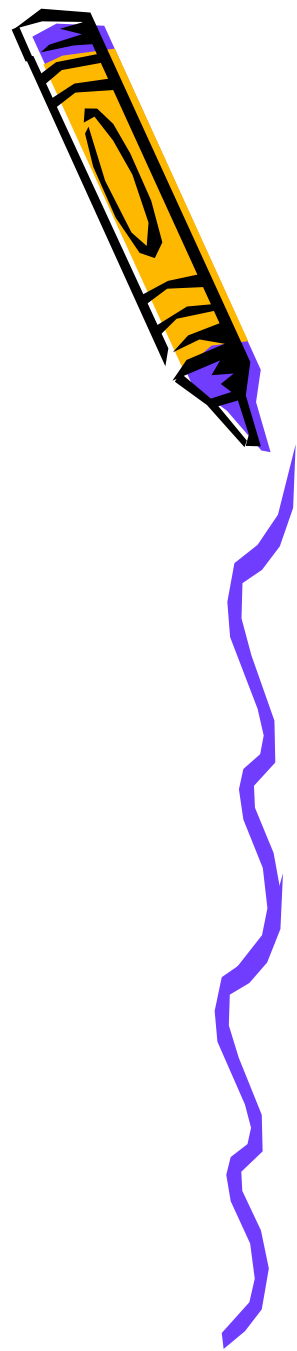
- Хэерле көн, укучылар,
- Хэерле көн барчагызга
- Телимен чын йөрөктән.
- Башлыйк дуслар дәресе
- Шундый изге нияттән.

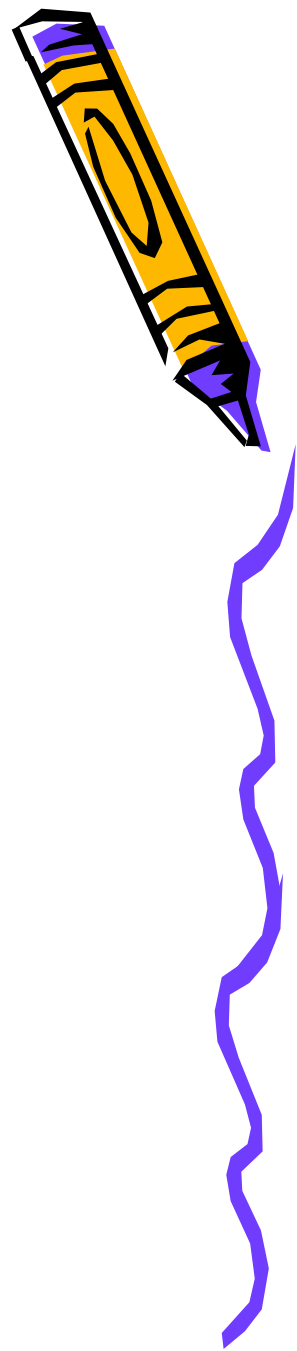

“Сүз төркемнәре” иле

Сез нинди сүз
төркемнәрен
өйрәндегез?

Сүз төркемнәре

Исем

Сыйфат

Сан

Алмашлык

Рәвеш

Тукай, укый, яшел, алан,
агачлар, кыскан, матур,
аларны, табигать, күңелле,
ТИЗ-ТИЗ, мин, язган, ӘКИЯТ.

Исем нәрсәне белдерә?

Нинди сорауларга җавап бирә?

**Исемнәр нинди ике төргә
бүленә?**

Исем нәрсә белән төрләнә?

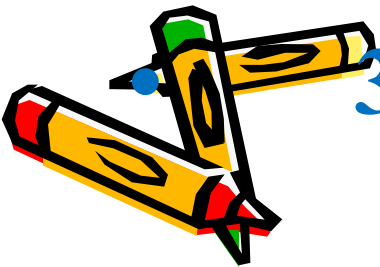

1. Нинди сүз төркөмө сыйфат дип атала?

1. Предметның билгесен белдерә
2. Предметның эшен белдерә
3. Предметны белдерә

2. Сыйфат нинди сорауларга жавап бирә?

1. Кем? Нәрсә?
2. Нинди? Кайсы?
3. Нишли? Нишләде?

**3. Кайсы юлда сыйфатлар гына
язылган?**

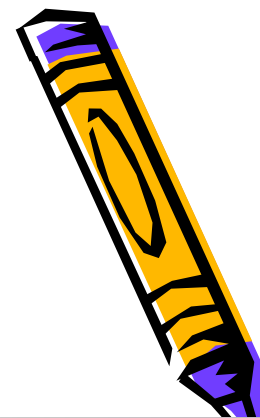
1. Яшел, бара, кызыл.

2. Эби, матур, чаба.

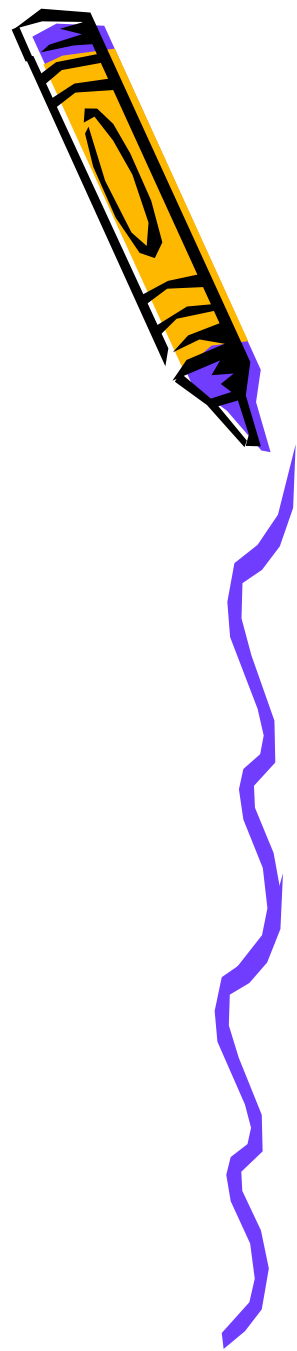
3. Биек, зәңгәр, тәмле.

Алмашлык

Мин, шушы, кем, һичкем,
әллә нәрсә, барлык,
аныкы, безнеке, үз,
кайдадыр, беркем,
ничәнче, менә, без

1. Зат алмашлыклары: мин, без

2. Күрсөтү алмашлыклары: шушы, менэ

3. Сорау алмашлыклары: кем, ничэнче

4. Юклык алмашлыклары: ничкем, беркем

5. Билгесезлек алмашлыклары: эллэ нэрсэ,
кайдадыр

6. Билгеләү алмашлыклары: барлык, үз

7. Тартым алмашлыклары: аныкы, безнеке

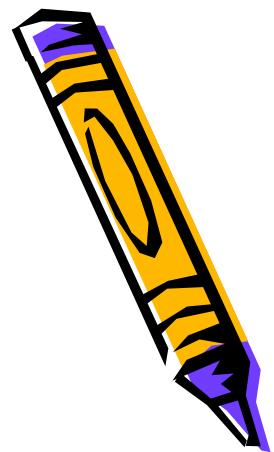

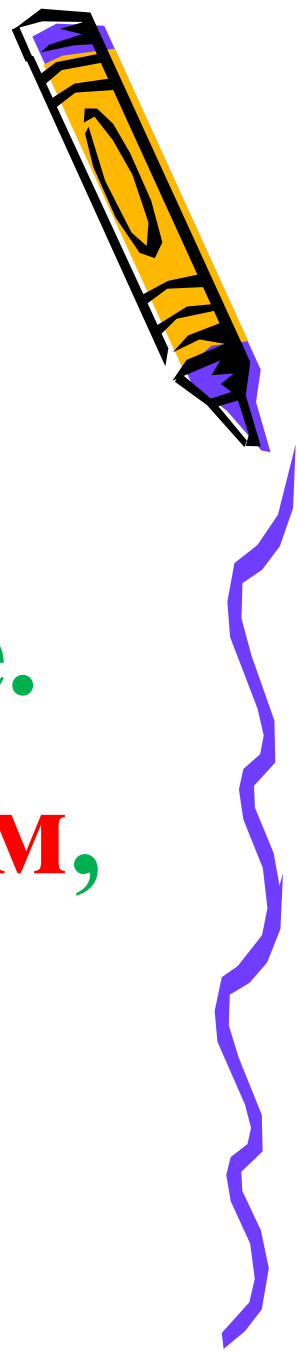
Эшне, хэлне, хэрэкэтне
Без белдереп килэбез.
Эшлэүчелэр азмы, күпме
Икэнен дә белэбез.

Фигыль урманы

Исэнмесез, балалар,
Минем исемем – Шүрәле.
Тукай әкиятеннән **килдем**,
Мине **яратасызмы** әле?

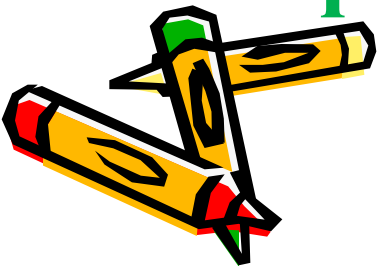

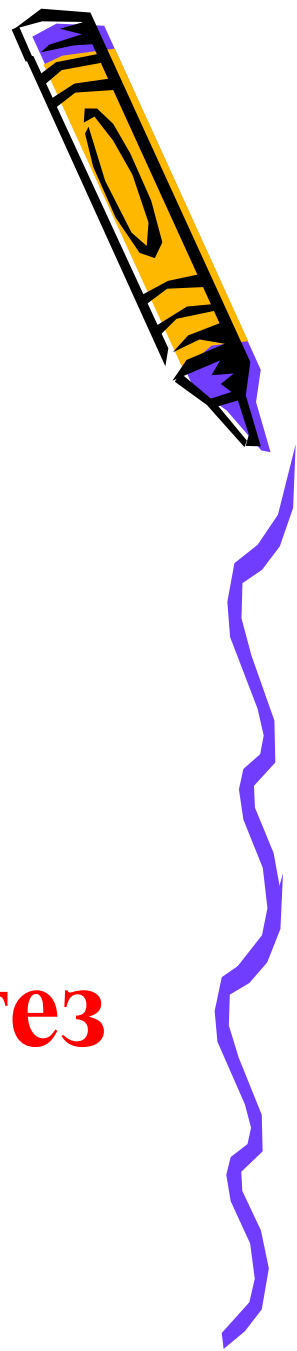
Әй сылу кыз, **кил** әле, син дә безаз
бармакларыңны **селкет**.

Килче, икәү **уйныйк** безаз кети-
кети.

Бер дә **шикләнмә**, кызый, син: мин
карак-угъры түгел,

Юл да **кисмимен**, шулай да мин
бигүк тугъры түгел...

Фигыльнең нигезе- башлангыч формасы

Кил ,селкет,уйныйк ,

кис-мимен –боерык

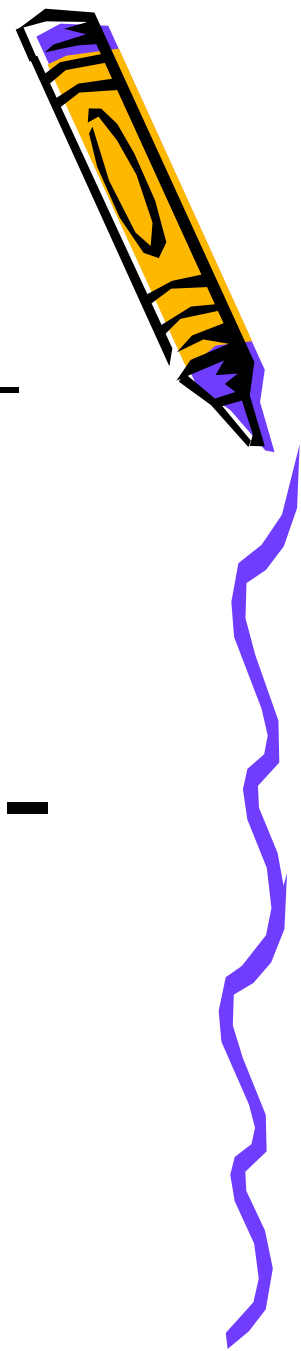
фигыль - тамыр нигез

Шик-лән-мә-ясалма нигез

Кил ,селкет,уйныйк –
барлыкта

Кис**ми**мен,шиклән**мә**-
юклыкта

Заман белэн төрлөнеше

Хэзерге заман- килэ, уйный

Үткэн заман- килде, уйнаган

Килэчэк заман- килэчэк, уйнар

Зат-сан белэн төрлөнөшө

Мин

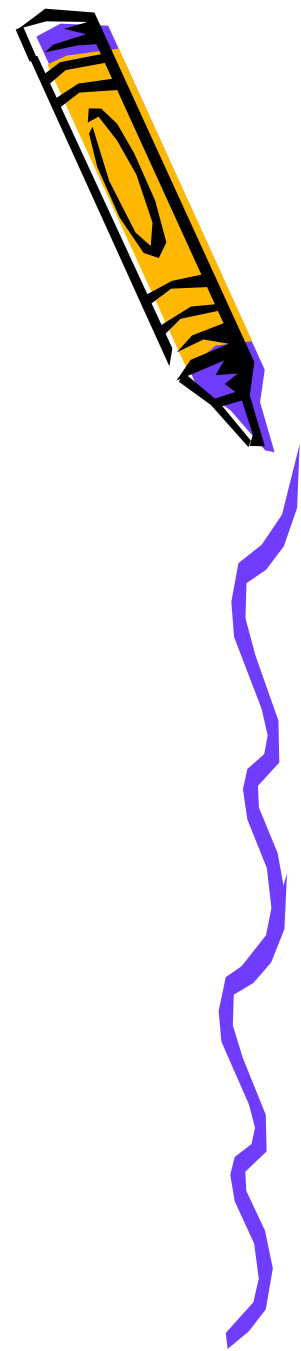
Син

Ул

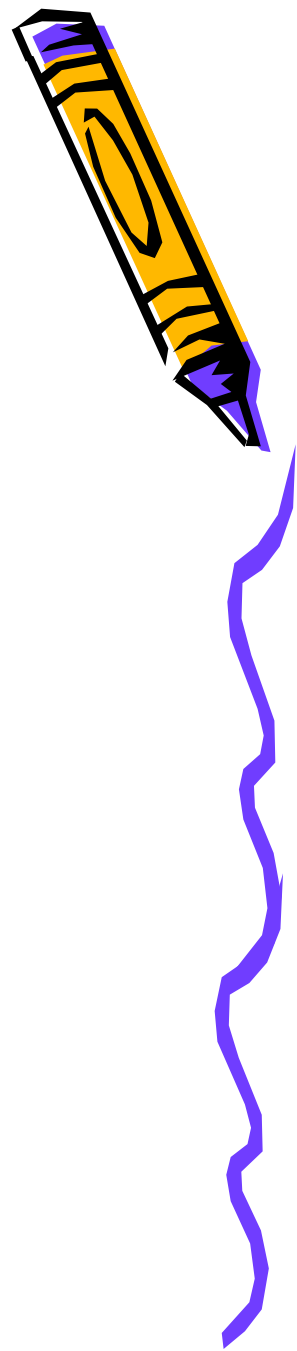
Без

Сез

Алар

**Татар халкының сөекле
шагыйре Габдулла Тукайның
тууына быел 130 ел тула.**

Эшли, уйлау, сикерә, йоклый,
куана, казый, төшенү, йөгерә, утыра,
кайгыра, сибә, аңлау, бара, басып
тора, дулкынлана.

**Фигыльлэрне мәгънә
төркемчэләре буенча аерып
язарга.**

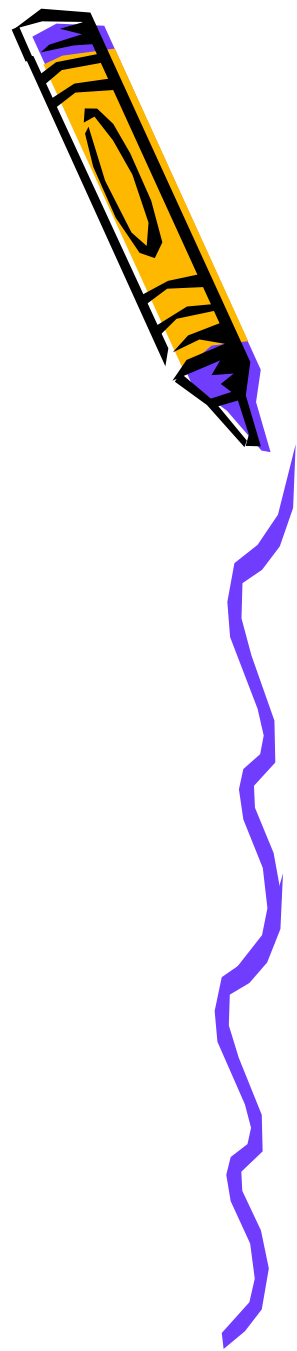
Эшне белдерә:

акыл эшчәнлеген белдерә:

хәрәкәтне белдерә:

хәл-торышны белдерә:

хис-кичерешне белдерә:

Эшне белдерә: эшли, казый, сибә

акыл эшчәнлеген белдерә: уйлау,
төшенү, аңлау

хәрәкәтне белдерә: сикерә, йөгерә, бара

хәл-торышны белдерә: йоклый, утыра,
басып тора

хис-кичерешне белдерә: куана, кайгыра,
дулкынлана

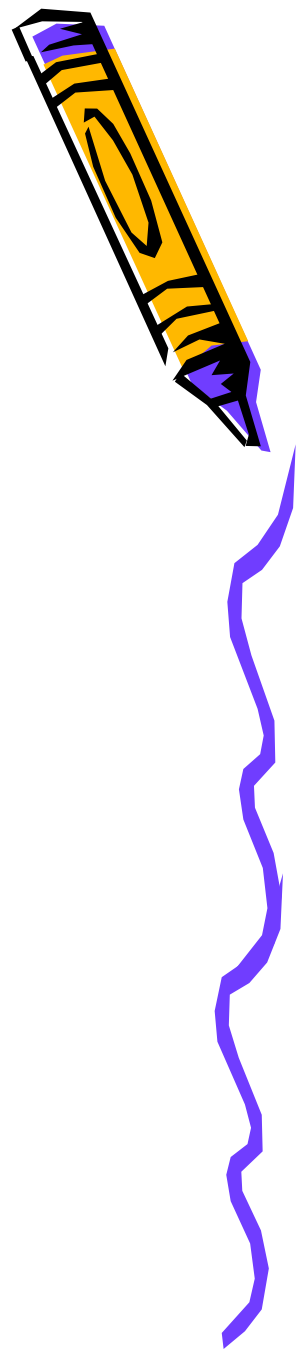
Бирелгэн фигыльлэрне
юклыкта әйтергә

**Бар , кил, кайт,
яз, яса, аша.**

Бүгөнгө дәрестә нинди сүз
төркеме турында сөйләштек?

“Фигыль” урманы бик куе.
Адашмассыз дип ышанып
калам.

- **фигыль нэрсэне белдерэ?**
- **фигыльлэргэ нинди сораулар куела?**
- **фигыльлэр ничек төрлөнэ?**
- **фигыль нинди заманнарда килэ?**
- **эш яки хэлнең үтэлү-үтэлмәвенә карап, фигыльнең нинди формалары була?**

ФИГЫЛЬ

эшне
хэрэкэтне
хэлне
белдерэ

нишли?
нишлэгэн?
нишлэр?

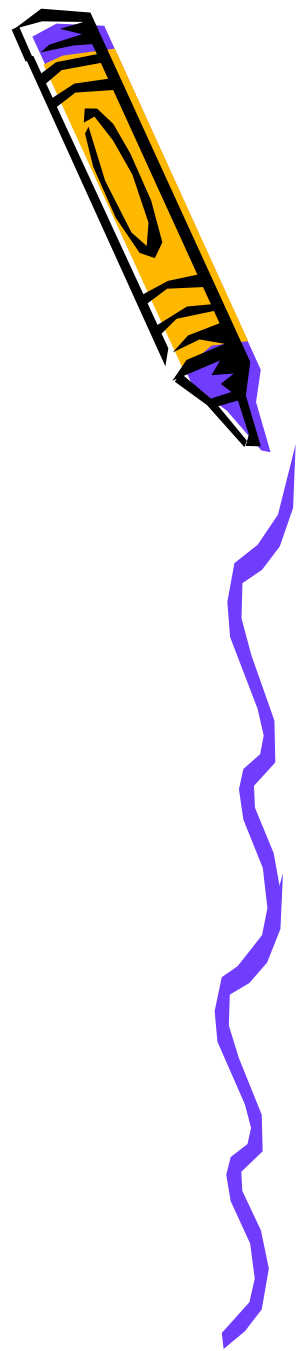
Заман:
хэзерге
үткэн
килэчэк

Барлықта
юклықта

Зат-сан
белэн
төрлэнэ

Өй эше.

1. Фигыльлэрне кулланып ,шигырь яки хикэя формасында өзекне дәвам итэргә.

“Ерак Кырлай ягыннан

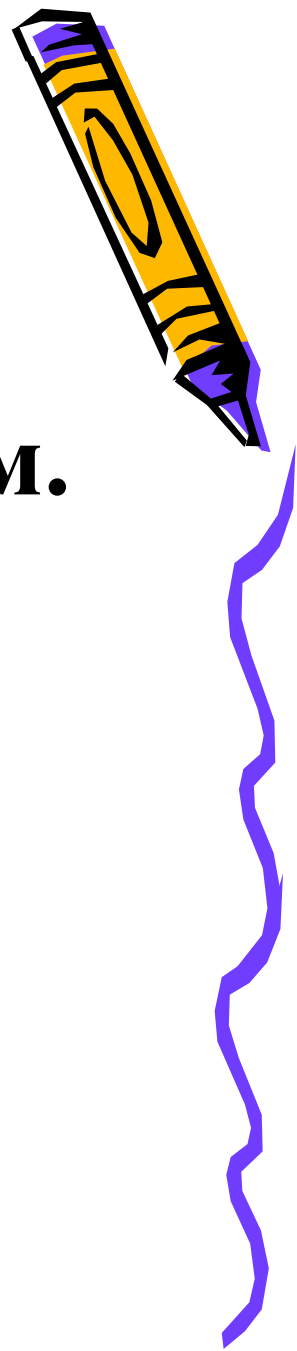
Хәбәрчебез саескан:

“Шүрәлене саклагыз”,- дип,

Телеграмма суккан....”

2. Фигыльлэрне кулланып, **“Минем гаиләм”** темасына хикэя язарга.

Зөнгөр -дэрес ошады, аңладым.

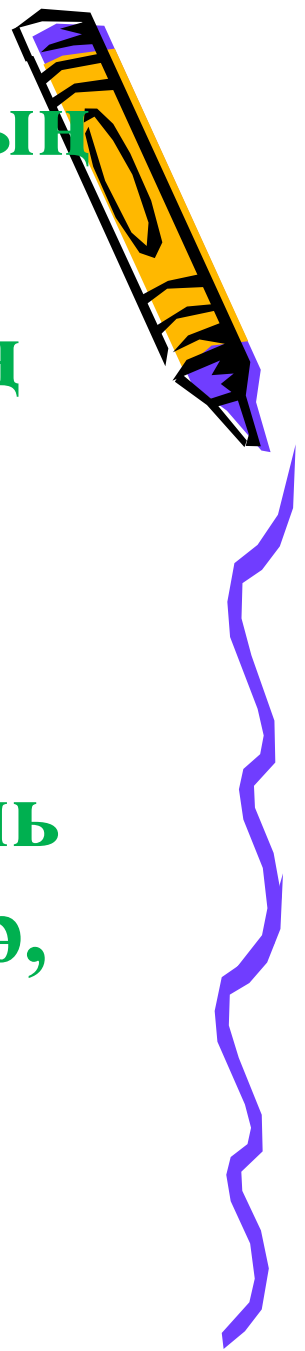
Сары-материалны аңладым,
шулай да соравым бар.

Ал-дэрес темасы авыр иде,
аңлап житкермәдем.

Рәхмәт сезгә, балалар, Г. Тукайның
эсәрләрен яхшы беләсез икән.

Димәк, сез шагыйрь абыегызның
яңа шәкертләре. Аның
шигырьләрен, әкиятләрен укып,
яраткан жырларын жырлап,
тормыш сабагы аласыз. Сез – яшь
тукайчылар. Изге туган телебезгә,
газиз татар теленә Тукай кебек
тугры булып үсегез.

Урман хужасы Шүрәле актив
булганыгыз өчен сезгә үзенен
бүләкләрен калдыра.

Рәхмәт. Сау булыгыз!

